

Specimen historiae naturalis antiquae artis operibus illustratae eaque vicissim illustrantis / [Johann Friedrich Blumenbach].

Contributors

Blumenbach, Johann Friedrich, 1752-1840.

Publication/Creation

Goettingae : Apud Henricum Dieterich, 1808.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/a35rb42t>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

JO. FRID. BLUMENBACHII

PROF. MED. ORDIN. SOCIET. REG. SCIENT. GOETTING. LONDINENS. ET
SENENS. ACAD. AMERICANAE ART. ET SCIENT. BOSTON. ITALICAE
PISANAE, FLORENTINAE, IMPERIAL. NATVRAE SCRVTATOR. MOSCOVIENS.
SOCIET. PHILOS. PHILADELPHICAE, ROTTERODAMENS. HARLEMENS.
MEDICAE PARISINAE, MONSPELIENS. LONDINENS. HAVNIENSIS, TIGVRINAE,
PARISINAE PHILOMATHICAE, PHILOTECHNICAE, MEDICAE AEMVLATIONIS
ET GALVANICAE, VETERINARIAE HAVNIENSIS, NATVRAE CVRIOSOR.
BEROLINENS. LINNEANAE LONDINENSIS, ALIARVMQVE PLVRIVM SODALIS,
INSTITVTI IMPERIALIS FRANCICI CORRESP.

S P E C I M E N
HISTORIAE NATVRALIS
ANTIQVAE ARTIS
OPERIBVS ILLVSTRATAE
EAQVE VICISSIM ILLVSTRANTIS.

GOETTINGAE
APVD HENRICVM DIETERICH.
MDCCCVIII.

EX LIB
EDINEN
MEDICAL SOC

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Wellcome Library

Quanquam omnes artes quae ad humanitatem pertinent, pridem monente M. Tullio, quoddam commune vinculum habeant, et quasi cognatione quadam inter se contineantur, ipsa tamen earum diuersa indoles et natura docet, variam eatenus ipsas intercedere relationem quam inuicem seruant, vt aliae earum aliis siue arctiore siue multimodo nexu praestent quo cum ceteris cohaerent iisdemque adiuuandis et illustrandis inferuiunt. In horum autem numero et historiam naturalem praeclarum tenere locum, neminem infitias iturum speramus vel infinita adiumenta reputantem quae ipsa ea disciplina tot aliis subministrat, vt maxime vniuersalem eius ad omnes fere ac singulas imo vero in vita communi vtilitatem taceam, qua quidem optima magistra magnae artis accurate videndi, seu consuetudinis oculorum vt Ciceroni audit, censenda est.

At enim vero ipsum hoc historiae naturalis studium, nisi id vnice ad arctos et indignos limites copias suas vnice nude et ieiuue describendi et in indices systematicos redigendi, cogere velis, itidem et aliis iisque diuersissimis disciplinis mirum quantum lucrari et in sui incrementa et ornatum vertere potest.

Et in his quidem archaeologicum quod vocant studium, artis antiquae quae supersunt monumentorum, non infimum seruire gradum vel Plinii exemplo edoctus, qui naturali historiae eam plasticae et graphicae artis peropportune iunxit, toties in istius indagine cum fructu expertus sum, vt non inutilem aut superuacuam operam me nauaturum putarim, si specimen istiusmodi obseruationum exhiberem quas in amoenissimo isto campo in quo passim per subssecuias horas pascor et recreor, legere et in in historiae naturalis vsum vertere licuit.

Variis vero horum antiquae artis monumentorum vsus in naturali disciplina, pro vario quo eum praestant respectu, ad terna maxime capita referendus videtur. Ad *imagines* nempe rerum naturalium memorabilium quas exhibent; tum vero et ad ipsam *materiem* ex qua fabrefacta sunt; denique etiam ad aduentitias et fortuitas conditiones, situe *mutationis* quam materies diuturnitate temporis experta est, aut *situs locique* vbi monumenta eruta sunt singulari ratione, aliquam naturalis historiae partem illustrante. Quem quidem triplicem vsum iam in limine disquisitionis quasi in antecessum vno alterove exemplo illustrasse liceat.

Et quod ad primum eorum attinet, rerum scilicet naturalium a priscis artificibus expressarum *imagines*, in vniuersum eximia et singularis accuratio admiranda venit, qua praesertim animalia exacte ad naturae veritatem effinxerunt, quae quidem quantum et in minimis eorum partibus obseruata, neglectus vero eius vitio versus fuerit, vel Polycleti exemplo docemur, cuius quippe absolutissimi ceteroquin operis equus affabre pictus, tamen ideo taxatus est, quod contra huius animantis naturam cilia in inferiore quoque palpebra appicta haberet, vtpote quae pridem monente Aristotele, praeter hominem paucissimis tantum animantibus data, equo vero vt longe plerisque ceteris quadrupedibus a natura negata sunt. Quae quidem accuratio veterum artificum in exhibendis animalium figuris, etiamsi eam passim in eorum operibus desideres, neque et
in

in reliquis vnam eandemque laudem ea mereatur, in vniuersum tamen ita se commendat, vt multorum orbis veteris animalium exoticorum imagines a priscis plastices sculpturaeque et caelaturae artificibus longe magis ad naturae veritatem exhibitae sint quam in numerosis iconibus quibus proximis post renatas litteras seculis zoologiae auctores opera sua passim magis onerasse quam ornasse dicendi sunt. In quo quidem recte et viuide rerum naturalium et animalium praesertim imagines ad amissim et tamen cum singulari facilitate figurandi studio inprimis excelluisse videntur Aegyptii artifices, quod quidem praeter alia religioso cultui quo multifaria patriae suae animantia ab ea gente prosecuta esse nouimus *a)*, deberi probabile est.

Vel vnicum saltem exempli caussa in medium proferre liceat specimen, icunculam minutissimam figlinam *hippopotami*, ex eorum sigillorum antiquissimorum multifario ordine quae magno subinde numero in quibusdam funerum Aegyptiacorum medicamentorum, quae mumias vocant, generibus reperiuntur, variaque eius gentis symbola religiosa repraesentant; ex argilla modulo quodam cusa vel impressa tumque igne cocta, fere vt pistorum haud absimili ratione placuntulas mellitas in varias icunculas formant.

Quod hic exhibeo (Tab. I. Fig. 1.) hippopotami signum BOETTIGERO V. C. acceptum refero, cui generos. DE HAMMER varia id genus symbolorum figlinorum miserat, prope Sacaram ad mumiarum cryptas in arenoso solo ab ipso reperta. Parua sane res siue molem, siue materiem, siue denique leuem quo efficta est fabricationis modum spectes; ast nihilominus praeter insignem raritatem (nam etsi alia huius generis sigilla copiose in Aegypto reperiuntur, hippopotamorum tamen icunculae rarissime inter ipsa occurrunt) asserto de quo agimus probando commodissima; siquidem non solum in paruitate sua totalem tamen vt ita dicam immanis belluae habitum, sed et peculiarem vt videtur hippopotami Aegyptii

A 3 caracte-

a) V. GEOFFROY-SAINT-HILAIRE *sur les animaux du Nil considérés dans leurs rapports avec la théogenie des anciens Egyptiens* in *Ej. Mémoires d'Histoire naturelle* T. I. p. 26.

characterem, rostrum scil. resinum, iaculenter exprimit. Aegyptii inquam characterem, qualis nempe tum ab auctoribus qui eum accurate descripserunt, tum in priscae artis monumentis, quotquot eorum prodigiosum hoc animal exhibent *b)*, ipsi tribuitur, et quo ab eo hippopotamo quam australis Africae plaga ad promontorium bonae spei fert (quantum nempe ex iconibus et exuviis eius iudicare licet), ita differre videtur, ut non levis exin suspicio nascatur, diuersas forsan eas esse nisi species attamen varietates *c)*, quarum prioris istius, nempe Aegyptiacae, cum iam pridem Aegyptum inferiorem habitare desierit, vix alias icones ad viuum paratas quam in priscae artis monumentis habere licebit.

Verum iam ad alterum quem diximus respectum quo horum monumentorum studium naturali historiae inseruit; *materiei* nempe ex qua fabrefacta sunt. Vti prior ille, quem modo tetigimus vsus, maxime ad zoologiam et quod mox probabimus ad varietatum generis humani notitiam pertinet, ita hic potius mineralogiae interest, id quod neminem fugiet qui vel meminerit, non vniam fossilium speciem, aut memorabilem speciei alicuius varietatem, mineralogis haftenus vnice ex priscae artis operibus innotuisse; quorum trigam saltem impraesentiarum nominasse sufficiat, plasma inquam smaragdinum (ital. *Plasma di smeraldo*), sardonychem Plinio coecum (vulgo *Niccolo*) dictum *d)*, et sardam nobilem (*Corniola nobile di vecchia rocca*.)

- b)* Cfr. de his post alios GOTTL. WERNSDORF *de tribus feris quae in numis secularibus Philipporum Augg. conspiciuntur*. Dantisc. 1759. 4. J. GOTTL. SCHNEIDERI *historiam hippopotami veterum criticam*, et G. CUVIER *sur l'hippopotame et sur son ostéologie*.

Etiam JO. HIER. CARLI a. 1775. academiae scientiarum Mantuanae, cui a secretis est, commentationem exhibuit de hippopotamis qui in priscae artis operibus spectantur, quam autem typis mandatam esse nondum rescivi.

- c)* Hippopotami crania differre in figuris, iam ab acutissimo viro JO. HERMANN observatum est, in *observationibus zoologicis* posthumis p. 91.
- d)* Nuperorum quorundam opinio (v. c. BOSSI in *gemme incise* T. I. p. 93.) qui horum Sardonychorum velo caesio tectorum (ital. *Niccoli col velo turchino*) stratum superius non natura sua, sed artis ope, ita coloratum esse

rocca.) Horum omnium magnam vim priscorum artificum caelo incisam extare, posteriorem a Graecis, priores binas contra, plasma nempe et sardonychem coecam a Romanis tractatas, omnes nouimus, sed vnde ipsos eos lapillos habuerint, quive genuinus sit eorum natalis locus, haftenus adeo ignoratur, vt quantum scio ne quidem rude adhuc et artificialis politurae expers eorum specimen cuiquam mineralogorum dictum sit.

Vltima denique ternarum rationum quae artium quas innuimus studium naturali historiae mirifice fructuosum reddunt, aduentitias spectat conditiones, situe *loci* et *situs* quem monumenta antiquaria per longa annorum secula seruarunt, situe *mutationis* quam materies eorum diuturnitate temporis subiit.

Cum modo gemmarum sculptarum meminimus, liceat ex ipsarum quoque quas nominauimus numero exemplum quod ad manus est proferre, non quidem lapidis raritate aut caelaturae praestantia insigne, verum ob metamorphosin, quam annuli cui includitur materies passa est, memorabile. Sardonyx est coecus quem vulgo *niccolum* appellant, annulo quondam ferreo, quales milites apud Romanos gestare solebant, inclusus, in agro Neomagensi, antiquitatum Romanarum adeo diuite, haud ita pridem effossus, lapillo ipso (cui martis gradiui parazonium dextra tenentis figura insculpta est) plane intemerata, annuli vero materię temporis iniuria ita mutata, vt ferrum intime oxydatum vt hodie vocatur in mineram ferri fuscā solidam abierit, interim tamen gemmam ipsam ambitu suo firmissime retinuerit.

Verum

esse ideo autumant quod nullum eorum rude adhuc specimen innotuerit, vel eam ob causam parum valere videtur, cum eadem ratio etiam plasmatis aliarumque gemmarum sit, quarum patria haftenus ignota est et quae non nisi polita iam aut sculpta occurrant.

Praeterea vero eidem sententiae obstant eiusmodi niccolorum exempla pluribus iisque alternis fusci et lactei coloris stratis, composita, quale in supellectile mea seruo antiquissimae indicae glyptices specimen, coesae fabam magnitudine non excedens, imagine bouis gibbosi insignitum (cuiusmodi et TASSIE in *Catalogo gemmarum* T. I. n. 3151. exhibet) et noueris alternis stratis parallelis conitans.

Verum hoc obiter saltem, cum parui momenti sit si cum longe maioribus comparetur phaenomenis *fitus* monumentorum antiquae artis, quatenus tum fossilium quorundam antiquitatem, tum vero vicissitudines et miras conuerfiones quas terrae quam incolimus superficies pridem subiit, luculentissime demonftrant. Etſi enim parum tribuam ſubleſtae fidei narrationibus Winkelmani *e)* aliorumque de instrumentis opificum et numis quae in veterum marmorum imo vero et graniti meditullis repertos eſſe perhibent, alia tamen huc faciunt exempla aut extra omnem dubitationis aleam poſita aut ſaltem probabilia, quibus ſane incrementum non ſolum ſtratorum ſuperficialium quae terraqueum orbem paſſim inueſtiunt, ſed et temporis quo increuerunt ratio declaratur. Pertinet huc v. c. numus Gordiani pii, quem triginta pedum altitudine in turfaefodinis Groningenſibus erutum eſſe legimus *f)*, et quae ſatis nuperum augmentum tantae turfae molis aequae monſtrant ac ollae oſſuariae quas in terris Osnabrugeniſibus paſſim inſignibus ſtratis mineræ ferri aquosae obductas nouimus, itidem recentioreſ eius ortum manifeſtantibus, cum contra ſimiles vrnae quas vel in vicinia noſtra prope pagum Weende et ad radices montis Heinberg, ſuper margae tofaceae ſtratis effoſſas nouimus, aut

e) *Anmerkungen über die Baukunſt der Aten.* Lipſ. 1762. 4. p. 3. Cum vero huius libri exemplar ipſius auctoris manu infinitis locis auctum et emendatum et ad nouam eius editionem apparatus poſſideat filius cariffimus G. BLUMENBACH, operae pretium duxi integrum eum locum ex ipſo WINKELMANNI autographo haſtenus anecdoto hic ſubiungere: poſtquam enim toſſi Tiburtini (ital. *Travertino*) lapicidinas denuo coaleſcere contenderat, ita pergit: "*Auch der Mar mor wächst wiederum zu: denn man fand eine eiferne Brechſtange in einem groſſen Blocke von ſogenanntem africanischen Marmor, da derſelbe für die Kirche Della Morte hinter dem Farneſiſchen Pallaste, verſägt wurde.*"

"Noch auſerordentlicher aber iſt eine Säule von Granit, in welchem man zu Rom vor 30 Jahren eine goldne Münze des Auguſtus fand, da man es zerſägte. Dieſe Münze war in den Händen des berühmten Antiquars FICORONI, ſolglich muß ſich dieſer Granit innerhalb 300 Jahren erzeugt haben: denn nach dieſer Zeit wird man ſchwerlich Säulen in Aegypten haben aushauen und nach Rom kommen laſſen; die Kaiſer des vierten Jahrhunderts zerſtörten ältere Werke um die ihrigen davon aufzuführen."

f) HEERKENS *elegia de terra Groningenſi ſociſ utili.*

ant aedificiorum Romanorum rudera prope Wiesbaden visenda et eidem margae superstructa, antiquitatem eiusdem testantur. Ut famolum et haecenus aenigmaticum taceam phaenomenon, quod ternae columnae g) marmoris ex niueo et porraceo mixti (ital. *Cipollino antico*) in templo Serapidis Puteolano praebent, quae quidem, etsi situm erectum et symmetricum rite seruarint, tamen duodecim pedum altitudine super solum s. pavementum, et viginti septem super maris vicini mediterranei superficiem zona quasi horizontali foraminum et cauernularum a mytilis lithophagis marinis terebrando effectarum ita cinctae sunt, ut eam templi altitudinem ab eo quo exstructum est aeuo, aliquando et quidem per non breue temporis spatium ad zonarum istarum altitudinem arenis marinis submersam, posteaque iterum ab iis liberatam esse oportet h).

Et quidem haecenus de triplici respectu ex quo priscae artis monumentorum vsum in naturali historia illustranda aestumare licet, in vniuersum.

Iam vero agamus et ex archaeologico penu varia artis vetustae opera singulatim in medium proferamus, ut quantum lucis naturae studium ex iis lucrari possit, videamus.

In quorum quidem recensu systematicam methodum sequi, hincque vniuersam tractationem ad quaterna capita principalia redigere praestat, *anthropologiae* inquam, *zoologiae*, *botanologiae* et *mineralogiae*.

A) ANTHROPOLOGICA.

Quicquid in artis antiquae operibus varietates generis humani spectat, quantum ego quidem noui, vnice ad binas earum redit, *Caucasiam* inquam quatenus orbem sic dictum veterem complectitur, tumque *Aethiopicam* i). *Mongolicae* contra ne vnicum quidem mihi haecenus

g) P. ANT. PAOLI *antichita di Pozzuoli* tab. 15.

h) v. post alios ERMENEG. PINI in *Memorie della Societa italiana* T. IX. p. 199 et G. A. DE LUC in *Journal de physique* T. XLIX. p. 425.

i) Aethiopum capita in artis priscae monumentis exhibent v. c. FICORONII *gemmae antiquae litteratae* P. II. tab. 2. 3. et CAYLUS, *Recueil* T. VII.

hactenus occurrit specimen, noui quidem d'Hancarvillum *k*), virum paradoxorum in archaeologiae studio amantissimum, tum numerosa memorare monumenta antiqua, maxime Aegyptiaca, Londini tam in Britannico quam in Townleii museis visenda, mongolico vultu insignia, tum vero et exempli instar citare signum aeneum Herculanense *l*) faciem Calmucci ad amissim vt putat referens. At enim vero ridiculam hancce Sileni caprinas habentis aures et clunibus subsidentis icunculam mirum quantum a genuino mongolico habitu abhorrere, quemuis in studio anthropologico non plane hospitem vel primo intuitu fateri necesse est, quod autem Aegyptiaca illa idola attinet id vnice asserere possum, me ipsam eam antiquariam supellectilem in museis quae memorat, curate et repetitis vicibus et sigillatim respectu ad anthropologiam habito iustrasse, verum ne vnicum in ea, me reperisse specimen quod paradoxae isti opinioni faueret, plura vero quae nisi me omnia fallunt auctori eius erroris ansam praebere potuerunt, potissimum vero inter ternas easque ab inuicem diuersas vultus Aegyptiaci varietates in priscis istius gentis monumentis distinguendas, quarum characteres alias ex professo exposui *m*), maxime vulgaris ea autochthonum Barbariae satis similis, et a veteris Libyae incolis verisimillime deriuanda, facie latiore, tumidiore insignis, quae praesertim in rudioribus eiusmodi icunculis obiter saltem eas intuenti aliquam etsi valde adhuc remotam mongolici habitus speciem, prae se ferre videri posset.

Alteram veterum Aegyptiorum vultus speciem propius ad *aethiopicum* accedere, vt tertiam ad *Indicum* obseruasse mihi visus sum. Quod vero priorem attinet, vix monitu opus videtur, in tanta quae varias aethiopum gentes per vastas Africae torridae plagas late

tab. 51. fig. 2. tab. 81. fig. 5. *Gemmae antiquae* ANT. MAR. ZANETTI
tab. 71 sq. cf. et *Bronzi di Ercolano* T. II. tab. 90.

Aethiopes Indi vero tam in vetustissimis monumentis templorum subterraneorum Elephantae insulae, quam in Persepolitans intercurrent.

k) *Recherches sur l'origine des arts de la Grèce* T. I. p. 299 sq.

l) *Bronzi di Ercolano* T. II. tab. 88.

m) *Philosophical Transactions for 1794*. P. I. p. 191.

late dispersas intercedit vultus varietate, vel ex senis quae in Decadibus craniorum exhibui genuinis earum capitibus ossibus conspicienda, non nisi eas cum Aegyptiaca de qua agimus vultus varietate, quam v. c. sphingis colossaea imago n) prae se fert comparandas esse o) quae propius a Nubica et Habessinica absunt longe vero a Congana aut Angolensi differunt.

Et de Indica veteris Aegypti incolarum varietate similiter notandum in tanta stirpi quae istam peninsulam cisgangeticam temporum successu inhabitavit imo et etiamnum incolunt diuersitate, itidem non nisi de ea nobis sermonem esse quae facie oblongiore, naso gracili in acutiorem apicem decurrente, palpebris latius fissis auriculis paulo elatioribus, et quoad truncum corporis, perquam angustis hypochondriis insignis, et vel ex idolis Bramanicis et picturis Indicis vulgo nota, Aegyptiorum autem imaginibus quales in mumiarum picturatis inuolucris et sarcophagis ut et in Aegypti templorum et sepulcralium monumentorum parietibus occurrunt, perquam similis est.

Cumque nuperis praesertim temporibus de artium apud veteres Graecos ex Aegypto deriuanda multa disputata sint, quaesitum quoque est an ea opinio, praeter alia, similitudine faciei stabiliri posset quae in antiquissimis graecanicae quae supersunt artis operibus occurrit, et cum ipsa ista Indo-Aegyptiaca conuenire videatur. Referunt huc v. c. Palladis imaginem in vetustissimis Athenarum tetradrachmis conspicuam, cuius ideo accuratam figuram ex archetypo qui ad manus est hic exhibere operae pretium duxi (Tab. 1. Fig. 3.), etsi mea quidem opinione, singularis hic faciei

B 2

character

n) NORDEN tab. 48. DENON tab. 20. N. I. VOLNEY *voyage en Egypte* T. I. p. 71. ed. 3. LANGLES *Notes et Eclaircissements sur le voyage de Norden*. T. III. p. 348.

o) *Proceedings of the african association*. T. I. p. 29. PAULINI A. S. BARTHOLOMAEO *mumiographia mus.* Obiciant p. 20. 50. D. J. LARREY *Relation historique et chirurgicale de l'expédition de l'Armée d'Orient en Egypte* etc. Par. 1803. 8. p. 404.

cf. et LARCHER ad Herodotum. T. II. p. 396. ed. 2. (1802) et WALKE-NAER in ARCHENHOLZII *Minerva* 1805. T. II. p. 164.

character tantopere ab 'eo abhorrens quo diuina a Periclis inde aeuo graecae artis specimina superbiunt, magis ad rudiora artis tirocinia quam ad eam quam diximus natiuam similitudinem referendus videtur.

In tanta quam modo tetigimus Indicae peninsulae incolarum varietate gentilitia, maxime memorabilis ea nominanda venit, cuius imagines anaglyphae in antiquissimis templis subterraneis insularum Salsette et Elephantae prope Bombayum ex ipsa rupe stupendo artificio excisis extant. Quanquam enim et has hominum figuras non vnus eiusdemque gentis esse facile patent, prae reliquis tamen singularis videtur vna earum, cuius plura specimina, capita praesertim decussa, sed et integra nefandi argumenti symplegmata, Londini in museis quae supra laudaui tum et in Parkinsoniano videre mihi licuit, singulari inprimis fere globosa cranii figura a vulgari Indorum quos modo dixi conformatione valde diuersa. Eandem tamen et hodiernum adhuc sparsis per Indiam tribubus monticolis propriam esse, postmodum tum nuperorum obseruatorum testimoniis didici, tum vero et cranio Indicae eiusmodi puellae Havniae ante aliquot annos mortuae confirmatum vidi, quod quidem vniuerso suo habitu perfecte cum istis perantiquis anaglyphis, quorum curatas icones seruo, congruit.

Ipsum vero hocce cranium et alius adhuc mentionem iniiciendi ansam praebet, quod itidem antiquo artis operi illustrando inferuire poterit. Constat quippe quantum inter archaeologiae peritos de significato notissimae statuae politoris s. vt vulgo audit *rotatoris* disputatum sit *p*) cuius aeneum exemplar curatissime ex archetypo Florentino effectum, toties in museo Cassellano studiose contemplatum. Interim isti sententiae cui multi Leonardum Augustinum secuti calculum adiiciunt, feruum nempe Scythicum esse, aliquale pondus accedere posset cranio Casacci Donensis quod aequae ac indicum illud in museo meo anthropologio seruo, siquidem id ipsum omnibus eis notis quibus statuae istius caput insigne est, fronte praesertim reclinata (qualem

p) v. FIORILLO, *Schriften artistischen Inhalts*. T. I. p. 252.

(qualem Apuleius relicinam vocat) et mandibulae angulis eminentibus et late ab inuicem distantibus, ad amissim cum eo conuenit.

Summae et vere mirificae corporis humani pulcritudinis quae tot graecanicae artis quae supersunt documenta sensus commouent et voluptate impellunt, rationem aliis ad felicem et benignam coeli et climatis terrarum ad mare aegaeum adiacentium temperiem referre placuit, quae vel hodiernum pulcherrimas producat corporum formas, dum alii contra diuinas eas species in rerum naturis vere tales extitisse dubitent easque potius artificum ideae et ingenio eatenus saltem tribuere malint, ut hos ea quae in diuersis corporibus pulcherrima obseruarint, iunctim in operibus suis composuisse putent, quale quid utique de Zeuxide memoratur qui Agrigentinis facturum Helenae in tabula imaginem, inspexerit virgines eorum nudas, et quinque elegerit, ut quod in quaque laudatissimum esset, pictura redderet. Imo vero nuperi quidam egregii viri iique cum anatomes tum artium imitatricium periti, eo processere ut in vniuersum idealia ut dicunt graecanicae artis lineamenta faciei, praesertim si oblique s. a latere spectentur, (Gall. *en profil*) ultra naturae limites exorbitantia *q*) aut sane ex characterum diuersae aetatis connubio, infantilis scilicet in qua facialis linea ut vocatur magis ad perpendicularum descendat, et maturioris virilis confusa *r*) autument. Verum in has opiniones paucis animaduertere liceat. Et primo quidem et inter veteres Graecos multifariam et neutiquam vnus eiusdemque pulcritudinis fuisse vultus diuersitatem si probatione adhuc egeret, vel numerosis quae in museum Napoleoneum congestae sunt genuinis eorum marmoreis imaginibus doceremur. Imo vero et perfecte pulcos inter veteres graecos non magis frequentes fuisse quam apud hodiernos *s*), iam Cotta apud Ciceronem
B 3 monuit

q) CAMPER *über den Unterschied der Gesichtszüge* etc. p. 63 et al.

r) BARCLAY'S *new anatomical nomenclature*. Edinb. 1803. 8. p. 148.

s) V. post tot alios nuperrimum adhuc testem BARTHOLDY in *Bruchstücke zur nähern Kenntniss des heutigen Griechenlands* P.I. p. 385.

monuit †). Ab altera autem parte summam et idealem illam formae pulcritudinem et extra Graeciam et hodiernum adhuc inter populos quae ad Caucaſiam generis humani varietatem pertinent non inauditam eſſe neminem latere poteſt niſi praeiudicio occaecatus fuerit quaſi ea praerogatiua Graeciae fuerit, quem quidem errorem iam magnum artificem Berninum curatiore naturae ſtudio, nominatim reſpectu decantatae in Venere medicae ſummae pulcritudinis, reſutaſſe memoratur. Addere mihi liceat nonnulla eximiae formae crania quae ſupelleſtilem meam anthropologicam ornant, prae ceteris vero illud feminae Georgianae exemplaribus curatiſſimis admirandorum Graecae artis archetyporum quae cum eo comparare ſoleo exactiſſime reſpondere. Quod vero ea attinet quae de facialis lineae in graecae artis monumentis directione aſſertum legimus, monuiſſe ſufficiat utique apographa eorum aeri incifa ut et paſſim picturas quarum auctores ea imitari ſtuderunt, paſſim modum excedere, in ipsis vero archetypis quantum mihi quidem in ditiffimis Galliae et Angliae muſeis obſervare licuit, eam lineam vix vnquam angulum rectum attingere, neutiſquam vero ſuperare: putatiſſimam autem compositionem formae faciei infantilis cum virili nunquam vel tolerabilem ſaltem vultus venuſtatem efficere poſſe.

Aliter vero ſe res habet cum alius generis connubio a graecis antiquae artis auctoribus in Hermaphroditis fingendis adhibito, quod quidem, ut Heynii, viri ſummi mihiſque coniunctiſſimi, verbis utar u), non eo modo factum arbitror, ut utriusque ſexus genitalia efficta eſſent; verum ut in ſignis, quae adhuc extant, praeſtantiſſimae artis, expreſſo corpore pueri pulcherrimo, ſed ad omnes puellae veneres in pectore femoribus aliisque partibus accommodato: ita ut ſumma pulchritudo pueri ad ſummam puellae pulcritudinem attemperata artificis ingenio inſediſſe dicenda ſit. Imo vero non
ex

†) De N. D. l. I. c. 28. “quotuſque enim formoſus eſt? Athenis cum eſſem, e gregibus ephoborum vix ſinguli reperiabantur.”

u) *Priscae artis opera ex epigrammatibus graecis partim eruta partim illuſtrata in Commentation. Soc. Reg. Scientiar. Goettingenſ. vol. X. p. 84.*

ex ingenio tantum sed ad ipsam naturae veritatem ea signa ficta esse dixerim; siquidem, quod alias iam tetigi, vt in viraginibus barbigeris masculus habitus, ita in iuuenili quoque corpore sui sexus organis genitalibus rite instructo, quoad reliqua passim perfecte feminea mollities et muliebris conformatio ac partium proportio locum habet. Aliis antiquae artis monumentis quae puellares eiusmodi iuuenes exhibent qui vulgo hermaphroditorum nomine veniunt addere liceat similem in vaseculo etrusco x) quod in propria supellestile seruo (Tab. 11.) iuuenem alatum, bacchicorum mysteriorum symbola prae se ferentem, et cui itidem partibus quibus mares sumus, femineum pectus et coma iuncta sunt. Qui quidem et Bacchi marmoreum signum in memoriam reuocat quod in selectissima Townleii museo vidi, altera manu vnam altera auem mutilam tenens infra vero in terminum desinens, itidemque praeter mascula genitalia totum quantum muliebrem habitum exhibens.

Apud virum eundem humanissimum et doctissimum aliud vetustae artis opus videre mihi licuit cuius iconem ob singularem raritatem et argumenti aliqualem affinitatem hic subiungere lubet (Tab. 1. Fig. 5.) Argenteum est sigillum quod primo intuitu vtriusque sexus genitalia inuicem connata exhibere videtur, adeoque ab ipso desideratissimo possessore itidem pro symbolo Bacchi biformis vt in Orphicis carminibus audit, habebatur. Mihi vero nisi omnia me fallunt potius votium signum viri esse videtur, eo obscenarum partium male conformatarum spurco vitio laborantis quod vago quidem nec satis definitio *hypospadias* nomine y) venit et vrethrae
hiatu

x) Curatorem eius descriptionem et icones expectamus a cl. HEINRICHIO Kiloniensi, qui in *commentat. academica, qua Hermaphroditorum, artis antiquae operibus illustrum, origines et causae explicantur*. Hamb. 1805. sequentibus quae hic exscribere liceat eius mentionem fecit: "vas ineditum Etruscum pictura ornatum Graecanica, — pretiosum et rarae artis figlinum, in quo pictus est Hermaphroditus alis supra terram sublatus, laeua cistam mysticam attollens, dextraque paululum submissa tympanum tenens: figurae admodum venuste expressae vt elegans atque perfecta conformatio, ita mera feminea est corporique muliebri omnibus partibus, si ab naturalibus discesseris, consentanea."

y) V. HENR. STEPHANI *Dictionarium medicum*. Paris. 1564. 8. p. 496.

hiatu siue sub cole, siue vt in hoc rariore exemplo in ipso perinaeo contra naturam fissae constat. Cuius equidem monstrosae fabricae perfecte similia exempla apud auctores passim memorantur ²⁾, analogon vero et mihi ipsi ante aliquot annos in iuvene 24 annorum obseruare licuit qui inde a natiuitate pro hermaphrodito, postmodum vero aequae falso pro virgine male conformatis genitalibus habitus erat.

Veteri quod diximus sigillo aliud iungere operae pretium est (Tab. I. Fig. 4.) aeneum et quantum noui haecenus in suo genere vnicum et vsque adhuc anecdoton, cuius copiam viro illustri Richardo Payne Knight Graecarum Romanarumque litterarum et artium doctissimo debeo. Genitalia puelli repraesentat cui praeputium ante glandem filo arte ligatum est, et si quid recte video itidem pro votiuo habendum erit signo pueri cui glans colis nuda fuerat, decoris causa, methodo a Cornelio Celso descripta curandi; quod quidem vt inquit ^{a)}, expeditius in puero fieri potest quam in viro; in eo, cui id naturale est, quam in eo, qui quarundam gentium more circumcissus est, in eo, cui glans parua iuxtaque eam cutis spatiosior, brevis ipse colis est, quam in quo contraria his sunt. Curationem autem eorum quibus id naturale est, et quantum quidem ad illustrandum sigillum attinet de quo agimus, eiusmodi describit, vt scilicet cutis circa glandem prehendatur et extendatur, donec illam ipsam condat; ibique deligetur et f. p. Quid vero veteres Romanos ad tam crudelem ferro medendi glandis nuditati encheiresin inducere potuerit, praeter decoris causam, siquidem indecorum ipsis erat verpos et recutitos videri, hoc praesertim fuisse credibile est vt pueros eo modo futurae infibulationi ^{b)} aptiores redderent,

²⁾ cf. v. c. GER. BLASII *obseruata anatomica* p. 123. CHR. MENTZEL in *Eph. N. C.* Dec. I. a. VIII. p. 8 10. CHESLDEN'S *Anat. des menschl. Körpers* p. 306. tab. 33. EV. HOME in *philos. Transact. for* 1799. p. 162.

^{a)} L. VII. c. 25.

^{b)} De qua v. compilatam farraginem in RHODII *de acia diff. ad* Corn. Celsi *mentem*. Patav. 1639. 4. et Lond. Scanor. 1691. 4.

Antiquum citharoedi infibulati signum aeneum quod in museo Romano erat, v. in WINKELMANNI *monumenti inediti* vol. II. tab. 188. et vol. II. *bibliothecae quam edidi medicae* P. IV. tab. I.

redderent, quam quidem postmodum maxime in citharoedis, comoe-
dis, etc. eo fine adhibebant, ne coitum exercere possent vtpote quem
voces corrumpere nouerant c).

Obiter his adiecisse liceat non vnum ab auctoribus medicis
memorari exemplum puerorum, quibus ne lectum permingerent cole
ligato vrethra retro vinculum fissâ est, ita vt encheiresis quam poste-
rius quod modo descripsimus sigillum exhibet, eiusmodi vitio qua
alterum nobis antea dictum spectat, occasionem praeberit d).

Denique his addere quoque liceat Aegyptiacam icunculam
figlinam ex earum adeo ordine cuius iam supra meminimus, quales
nempe magno subinde numero in mumiarum medicatis cadaueri-
bus repertae sunt. Etsi enim oculorum figurae saepissime inter
hieroglyphica occurrant e), denuo tamen et hanc tot aliis addere
vel ideo minime superuacuum putaui, quod ipsa haec illustrandae
isti hieroglyphicae notae diuersimode a doctis interpretibus ex-
plicatae f), inseruire posset. Mirum videri posset adeo simplicem
figuram qualis huiusmodi oculi est, nihilominus a nonnullis modo
pro Anubidis simulacro g), modo pro prora nauigii, aut bellico
quodam instrumento h) habitam fuisse, nisi hic lapsus partim ex
peruerso situ explicandus esset, quo eam adspexerunt et delinearunt,
partim vero ex eo quod lapidea huiusmodi sigilla, nam varia eorum
specimina ex basalte, porphyrite, graniteve fabricata mihi ad
manus sunt, adhuc imperfecta, margine nempe solummodo ex-
sculpta in vtraque vero latiore facie nuda et tantum polita relicta
sint.

c) HIER. MERCURIALIS *variar. lectio*. l. I. p. 53. ed. Paris. 1585. 8.

d) V. STALP. VAN DER WIEL *observat. rarior.* Cent. I. p. 367. J. CHR. FRITSCH *medizinische Geschichten* T. V. p. 336.

e) V. post tot alios DENON tab. 96. fig. 19. 21. tab. 98. fig. 17. tab. 117. fig. 69. et al.

f) De quibus instar omnium V. SCHLICHTEGROLL *Das Ägyptische Stofschia-*
nam T. II. p. 34 et al.

g) CHR. HERTZOG in *mumiographica medica* p. 70. fig. 8-19. cuius vero
libri verum auctorem esse GOTOFR. VOCKERODT Gymnasii Gothani quon-
dam Rectorem, docent *Leipziger gelehrte Zeitungen* a. 1717. p. 295.

h) CAYLUS, *Recueil* T. II. p. 42. tab. 10. fig. 3. et T. VII. p. 17. tab. 7. fig. 3.

sint. Verum et in iis quae rite perfecta distinctam oculi figuram prae se ferunt, haec ipsa tamen longe plerumque singularibus adhuc ductibus et quasi appendicibus instructa est de quarum significato haftenus ambigitur, vtrum proxime ad ipsum oculum pertineant *i*), anue potius longe alienas partes et quidem obscenas, colem scil. et testes *k*) denotent, quare et vniuersa huiusmodi oculi figura phallus oculatus KIRCHERO aliisque audit. Quanquam vero haec magni istus per insomnia Oedipi opinio infirmo nitatur talo, attamen ipsos istos ductus haftenus aenigmaticos non ad oculum ipsum proxime pertinere ex eo quod ideo hic exhibemus specimine (tab. 1. fig. 2.) probabile videtur siquidem id in altera sui facie vnice oculum ipsi argillaceo modulo impressum, in altera contra ea parerga nigro colore et pictura quasi vitraria argillae desuper inducta separatim exhibeat.

B) ZOOLOGICA.

Iam vero anthropologicas hasce obseruatiunculas aliae quaedam excipiant ad animalium historiam facientes, quarum prima quidem *rhinocerotem* attinet. Quanquam enim nuperis temporibus bicornis istius belluarum generis species veteribus cognita et in aere antiquo obuia toties iam agitata fuerit *l*) addere tamen adhuc liceat iconem elegantissimi priscae artis sigilli aenei (tab. 1. fig. 6.), quantum noui nondum antea editi, quod in supellectile antiquaria musei Cassellani extat et cuius exemplar gypseum penes me est. Verum et in Domitiani numis aeneis minoris moduli praeter bicornem vtique et vnicornem exprimi rhinocerotem, cum ab aliis post Spanhemium annotatum

i) Ita v. c. WINKELMANN in ea quam modo laudauimus *Dactylothecca* p. 35.

k) v. PIGNORII *exposit. mensae Iftacae* p. 26. ed. Venet. 1605. 4. KIRCHERI *Oedipus aegyptiac.* T. III. p. 117. 415. SHAW'S *Travels* ed. 2. p. 486. tab. 3. fig. T.

l) FR. GOTTH. FREYTAG *rhinoceros e veterum scriptorum monumentis descriptus* Lips. 1747. 8. SLOANE in *philos. Transact.* vol. XLVI. p. 124. PARSONS ib. vol. LVI. p. 32. CAMPER *Naturgeschichte des afrikanischen Nashorns* p. 22.

tum est, tum et ipse in ditissimo thesauro numario Gul. Hunteri vidi et quidem in exemplo adeo integro et intemerato ut reuera *unicornis* speciei icone signatum esse nullum dubium supersit *m*). Cumque valde improbabile sit, veteres Romanos rhinocerotis unicornem speciem ex India, cui haec quidem indigena censetur, Romam arcessisse, magis credibile mihi videbatur dari et inter africanos bicornes passim exempla anomala unico saltem cornu instructa, quod et postmodum nuperi auctoris fide digni testimonio confirmatum vidi *n*), nec magis saltem incredibile est quam quae de Sumatranis rhinocerotis unicornibus relata legimus *o*) subinde his et bicornia specimina intercurrere.

Iis vero quae supra iam de duplici forsan hippopotamorum Africae nisi specie saltem varietate opinatus sum, similem hic coniecturam iungere liceat de *camelopardalorum* quoque diuersitate, siquidem ut non omnibus idem color *p*), ita nec si antiquis rari animalis iconibus fidere licet, partium quoque non eadem conformatio esse videtur. Ita vc. in pinacotheca tabulam seruo ab egregio artifice italo Ant. Lafreri ante ducentos et quod excurrit annos aeri incisam, trium animalium generum, ex *vetustissimis* (ut epigraphe docet) *picturis Romae tractorum* imagines exhibentem, quinos scilicet elephantos, dromedariorum bigam, unamque camelopardalin, quae quidem posterior uti iuba ceruicali et caudae terminali flocco caret ita contra mystace insigni labiali instructa est. Verum hanc non nisi coniecturalem haecenus obseruationem esse, repetere superuacuum foret, absque vero nemini videbitur consideranti similes non modo varietatum sed et vere specificas differentias in aliis tropica-

C 2 rum

m) Nam bini eiusdem moduli Domitiani numi aenei quos quidem in ditissimo numophylaceo Saxo-Gothano videram, adeo attriti erant ut nihil de animalis cornibus utrum singuli saltem aut duplices fuerint, decidere liceret.

n) O. FR. MENTZEL *Beschreibung des Vorgebirgs der guten Hoffnung*. T. II. p. 395.

o) W. BELL in *philosoph. Transactions* for 1793. P. I.

p) M. PARK'S *Travels* p. 207. murini coloris camelopardalin in R. Bambara viderat.

rum belluarum generibus, elephantum vc., rhinocerotum, crocodilorum etc. nuper obseruatas esse, postquam diutissime pro vnus eiusdemque formae identicis animalibus habita fuerunt.

Quod passim in priscae artis operibus, marmoreis praesertim *q*), etiam in monumentis Persepolitianis *r*), *equi camelis* in eadem pompa intermixti occurrant, male quidem cum veterum post Herodotum et Xenophontem, verum et recentiorum *s*) asserto congruere videtur, quo equos naturale aduersus camelos odium gerere aiunt *t*), ita vt isti ad horum aspectum consternentur etc. Attamen componere licebit eam dissensionem, distinguendo equos qui primo et plane ipsis infueto camelorum occurso perterriti utique expauescunt *u*), ab iis qui inde a iuuenta sua eos ferre ipsisque assuesci didicerunt, quod apud varias Asiae Africaeque gentes, Calmuccos vc. et Mauros, a remotissimis inde temporibus peruulgatissimum esse omnes nouimus.

LINNAEUS eiusque sequaces bubonem pro *Minervae aue* habuerunt, quo quidem lapsu male neglecti studii archaeologici poenas quasi luisse dicendi sunt, siquidem innumera graecanicae artis monumenta meliora eos docere debuissent, quorum quantum ego quidem noui nullum plane auritum bubonem, verum ad vnum omnes noctuam inauriculatam vt vulgo vocantur monstrant, e quorum numero vnum, et quidem ex antiquissimis in auersa istius cuius iam meminimus tetradrachmae Atheniensis facie, instar omnium
curata

q) v. c. ap. ZOEGA, *Bassirilievi antichi* T. I. tab. 7.

r) NIEBUHR, *Reisebeschreibung* T. II. tab. 23.

s) v. PALLAS, *Tableau de la Tauride* p. 40.

t) v. plurimis J. D. MICHAELIS *mosaisches Recht* T. III. p. 342. ed. 2.

u) Ab illustriss. comitibus TELECKI qui a. 1797 academiam nostram frequentabant, accepi, patrem eorum ex Turcico bello camelos Budam reportasse eo consilio vt iis tanquam iumentis in dominiis suis vteretur, mox autem eos iterum dimittere ideo coactum fuisse quod equi ad aspectum eorum efferati consternerentur. Eandemque ob causam, Senatum quoque Hamburgensem aliquando vetare voluisse vt ne cameli amplius a circumforaneis per plateas ducerentur. Etsi meminerim me Londini non semel dromedarium vidisse qui tum spectaculi causa publice circumducebatur et quem fere perpetuo equi occurrentes tranquille praeteribant.

curata icone exhibere liceat (tab. 1. fig. 3.) quid quod et notissimum prouerbum, noctuas Athenas, quod ipse quem modo diximus vir immortaliter meritis, ad bubonem refert, non nisi de strige capite laeui valet, quae quidem graecis γλαυξ audit, et hodiernum adhuc Athenarum vulgatissima inquilina est x). Graecum nomen vero a glaucis oculis habet quales a veteribus itidem Minervae tributos esse nouimus. Quod quidem epitheton etiam si vt passim doctissimis viris placet, non tam colorem quam ignem oculorum denotet y), certe minus de aurantiis nullatenus cum humanis comparandis bubonis oculis quam de caeruleo-fuscis egregie ceteroquin splendentibus quales et strix aluco habet, intelligendum erit. Interim tamen addidisse liceat non vno argumento mihi probabile videri glaucos oculos etiam caeruleum eorum colorem indicare, Nigidii v. c. apud Gellium testimonio qui veteribus coesiam dictam esse ait, quae a Graecis γλαυκωπῖς, de colore coeli, quasi coeliam; tum vero quod et glaucus piscis (scomber amia) dictus sit a colore ex albo coeruleo; eandemque ob causam et beryllo glaucus color a veteribus tribuatur.

Est inter lucernas fictiles musei PASSERII vna quae *crocodilum* exhibet a *leone confectum* z). Quod quidem etsi primo intuitu paradoxum videtur, attamen vtique contingere posse non vna ratione probabile fit. Primo enim Afros crocodilos passim a fluminibus aberrare et in deserta secedere, ita vt leonibus vtique occurrere possint, idoneus testis extat Jo. LEO a). Tum autem et immania ista aquatilia animantia reuera a feris, leoni affinibus, confici ex nouo orbe confirmatum accepimus b).

C 3

Cum

x) *Remarques d'un voyageur moderne* (L. B. DE RIEDESEL) *au Levant* p. 138.

y) v. de ea auctorum dissensione docte disputantem SIM. PORTIUM *de coloribus oculorum* Flor. 1550. 4. p. 25.

z) T. III. tab. 15. fig. 1.

a) *Africae descr.* p. 762. ed. Elzevir.

b) DE LA CÉPÈDE, *hist. naturelle des quadrupèdes ovipares* T. I. p. 227. DOBRIZHOFFER *Geschichte der Abiponer* T. I. p. 300.

Cum in Aegyptiacae artis vetustissimis monumentis sacris serpentes exhibeantur collari regione distenta et quasi inflata c), quod de naia, Indiae orientalis colubro vulgo notum est, coniectura inde ortum duxit d), ipsum huncce colubrum perspicillatum istis monumentis repraesentari, nouo vt putabant argumento religiosum Aegyptiorum cultum ex Indiis orsum duxisse. Parum vero hoc ipso ad fulciendam istam opinionem roboris accedere, facile patebit recordantibus esse quoque inter colubros Aegypto inquilinos, *hajen*, quae itidem collum mire dilatare solet e).

Torpedinis dorsum quinis vulgo maculis nigris notari inter omnes constat. Est mihi tamen vas figlinum etruscum torpedinis figura insigne, quae senas istarum macularum in binas series distributarum prae se fert f). Quod etsi pictoris incuria factum esse potuisse facilis dederim, annotare tamen liceat, in eo huius piscis exemplo quod in museo academico asseruatur praeter quinas quas diximus maculas principes, pone eas plures alias eiusdem quidem magnitudinis sed languidi coloris obseruari, ita vt saltem non improbabile videatur etiam hanc graecanicam picturam ad naturae veritatem delineatam fuisse.

Scarabaeus sacratissimum hieroglyphicae aegyptiorum disciplinae animal, quod dehinc etiam a Graecohetruscis gemmarum sculptoribus toties effictum est, in istarum gentium multifariis artis operibus non plane eadem sed passim etiam a se inuicem diuersa forma occurrit. Vulgatissima earum istum exprimit qui ideo a Linnaeo Scarabaeus *sacer*, dictus est. Ipsam autem hancce speciem praeter

c) v. c. in magnis basaltinis cymatiis, vt architecti vocant, a WORTLEJO MONTAGUE museo Britannico illatis. v. JAC. BRYANT *new System of ancient Mythology* vol. I. tab. 7. et vol. II. tab. 16. cf. et ZOEGAE *numi Aegyptii imperatorii* p. 400.

d) v. a *discourse on the Worship of Priapus* p. 90.

e) GECFFROY-SAINT-HILAIRE l. c. p. 21.

f) Iconem vasis dedi in *Abbildungen naturhistorischer Gegenstände* P. IV. tab. 57. cfr. et PASSERII *pictur. Etruscor. in vasculis* T. I. tab. 6.

praeter diuersam magnitudinem aliis quoque characteribus variare inter entomologos constat g). Verum et specie inter se differre videntur, siquidem inter eos scarabaeos sculptos in mumiis repertos quos ipse ad manus habeo, plures sint quibus aequae ac in farda quam possideo etrusca cui Hercules leonem conficiens insculptus est, elytra profunde striata s. fulcata sint. Neque hoc mirum cum jam HORAPOLLO h) tres diuersas scarabaeorum species in hieroglyphicis distinxerit. Quanam autem praeter sacrum, reliquae fuerint dicere non auiam cum de entomologia aegyptiaca haecenus parum innotuerit. Scarabaeum *mimam* vero inter eos occurrere vt nuper memoratum legi, ideo in dubium vocare liceat quod haec scarabaeorum species quantum ego quidem noui non nisi Americae australis indigena sit.

Plerisque scarabaeorum figillis quae ex iis lapidum generibus, farda, laspide etc. verum et ex schisto argillaceo, imo et magnete i) fabrefacta aequae ac figulina in museis visuntur, inferior s. abdominalis pars polita et passim egregio artificio incisa est. Subinde tamen inter ea quae in mumiis reperiuntur et exempla occurrunt quae totum scarabaeum exprimunt, abdomine nempe aequae ac dorsali parte ad ipsius animantis fabricam exsculpto. E quorum quidem numero singulare quoddam specimen coram habeo ex sapphiro veterum (quem hodie perfico nomine lapidem lazuli vocant) elaboratum, e cuius thorace accipitris *mitratum* caput prominet, quo quidem connubio vtrumque solis symbolum et vtriusque sexus virtus iunctim repraesentatur, siquidem HORAPOLLINE teste k) scarabaeo non nisi masculum, accipitri contra vnice femineum tribuebant.

Vermium denique classis vel bigam animaduersionum et si tenuium offert ad numos aliquot veteris Siciliae et magnae Graeciae attinen-

g) ILLIGER ad Olivierii *entomologiam* T. I. p. 267.

h) *Hieroglyphic* p. 16. ed. PAUW.

i) V. GREAVES'S *pyramidographia* p. 67. ed. TH. BIRCH.

k) l. c. p. 16. 18.

attinentes. Equidem in Tarentinis nonnullis numis quorum alii in aduersa facie polypum s. sepiam octopodiam [in qua quondam HAVERCAMPIVS — mirum dictu — Veneris callipygae symbolum reperisse sibi visus est *l*)], a latere visam praeclare exhibent, eandem quoque supinam, expansis octonis brachiis cum membrana quae ea iungit intermedia, repraesentari mihi videtur, quod quidem signum GOLTZII *m*), et qui eum sequuntur minus apte pro specie asteriae s. stellae marinae habuerunt, cuius ceteroquin (vt alia taceam) specimina octonum radiorum non nisi rarissime occurrere notum est.

Grauior paullo lapsus est WINKELMANNI dum bivaluem concham in numis syracusanis obuam pro paphia s. cytheriaca habuit *n*) quae tamen ad longe diuersam testaceorum familiam pertineat, cochlearum nempe vniualuium et quidem ex earum genere quas cypraeas s. porcellanas vocant *o*).

C) BOTANOLOGICA.

Et si antiquaria penus tenuiorem messem qua plantarum naturalis historia ditari possit, promittit, ne tamen plane intactam et hanc partem dimittamus vel pauculas saltem obseruationes quae ad eam attinent subiungere liceat.

Et primae quidem ipsi quos modo tetigimus magnae Graeciae numi ansam praebeant.

Est nempe inter Rheginorum numismata vnum alterumue, sed rarissime occurrens, quod in aduersa sui facie plantulam exhibet *p*) quae nuperis iisque doctissimis aeris veteris commentatoribus lauri
ramum

l) *Comm. in PARUTAE Siciliam numismaticam* p. 297. 348.

m) *Sicil. et magn. Graec. tab. 32. n. 8. cf. indicem in numism.*

n) *Descr. des pierres gravées de Stosch* p. 137.

o) Teste ipso quem WINKELMANNUS l.c. adducit, LAUR. LEGATO in *Museo Cospiano* p. 121.

p) GOLTZII *M. Graecia* tab. 26. fig. 3. COMBE *mus. Hunterian.* tab. 44. fig. 18.

ramum cum baccis repraesentare visa est, quod equidem miror, cum mihi contra haud inficianda imago seminis germinantis esse videatur; siquidem in ea cotyledones ad latera plumulae cum foliis suis seminalibus, infra vero rostellum perbene distinguere liceat. Et quanquam mirum quidem videri posset eiusmodi icone ad physiologiam phantarum spectante numismata notata esse, liceat tamen coniecturam memorare quam super ea nota mecum communicauit cl. SCHLICHTEGROLL rei numariae peritissimus, meique amantissimus. Cum enim alias istius plagae vrbes notas numarias habuisse constet quae ipsum ciuitatis nomen exprimant, vt Anconitani curuaturam cubiti, Selini folium apii, Leontini leonem, quaeri posse anne et Rheginenses eodem sensu germinis fissi et prorumpentis notam elegerint ad aliquam verbi *γεννῶμι* similitudinem denotandam.

De aliis quibusdam plantarum earumue partium iconibus dubiis in antiquae artis operibus obuiis de quarum significato inter auctores haftenus disceptatum est, vt de foliorum genere quod in Aegyptiacis signis et gemmis toties occurrit et ab aliis perseae ab aliis loto tributum est, de silphio putatio in numis Cyrenaicis etc. num id laserpitium denotet nec ne, nihil me habere profiteor quod animum ad alterutram sententiam inclinet.

Verum de materiei quibusdam generibus ex regno vegetabili petitis et in antiquae artis monumentis occurrentibus pauca adhuc annotare liceat.

Fasciae quibus mumiarum Aegyptiarum, siue humanarum siue animalium corpora inuoluta sunt ab aliis iisque egregiis passim obseruatoribus pro linteis habentur *q)*, ab aliis contra pro gossypinis *r)*. Posteriores hanc sententiam quod meam faciam ideo inducor quod in tanto numero vtriusque generis quae dixi medicamentorum
funerum

q) GREAVES'S *pyramidogr.* p. 68. GREW *mus. Regal. Societat.* p. 1.

r) SOLANDER et J. R. FORSTER in hui. *l. de bysso antiquorum* p. 71.
LARCHER ad Herodot. T. II. p. 357.

funerum quae mihi ipsi curatius indagare licuit et in magna vi specimen quae de eiusmodi eorum inuolucris in supellectile mea seruo ne vnum quidem occurrerit quod non longe probabilius pro gossypino quam linteo habere licuerit. Prae reliquis euidenter hoc apparere videtur in Ibidis mumia qua me nuper dum Parisiis versabar, donauit vir aequae humanissimus ac doctissimus GEOFFROY-SAINTE-HILAIRE, quam quidem postquam eam Goettingam redux referato quo vrna obfirmata erat operculo, ex ipsa exemeram tam egregie et intermerate conseruatam reperi vt vel singula fila quibus in his mumiis fasciae singulari modo obducuntur, integra adhuc et irrupta extent. Verum cum in dirimenda ea de qua agitur quaestione utique non tam meo iudicio confidam quam feminarum, et opificum mercatorumque qui linteis aut gossypinis telis fabricandis et tractandis occupati sunt, horum arbitrio ipsa ista multifaria specimina exposui, qui vero postquam examen eorum non oculis modo sed praesertim digitorum exploratione instituerant, ad vnum omnes ea pro gossypinis et nullatenus pro linteis habenda esse nude asseruerunt.

Cum vero byssina haec lina per longa annorum milliaria tanta integritate conseruata reperiantur, minus mirum idem et *sycomori* ligno contigisse ex quo tam varia artis aegyptiacae veteris monumenta supersunt, e quorum numero praeter mumiarum sarcophagos, ipse vidi facies sculptas quas passim mumiarum capitibus praefigebant s) subinde eximie deauratas, cuiusmodi egregium specimen in thesauris antiquariis bibliothecae Imperialis Parisinae extat; tum varia idola et mumiarum simulacra qualia praesertim in museo Britannico seruantur; denique et qui huc spectat aeneum binarum circ. spithamarum longitudinis Osiridem, non vero solidum, sed nucleo qui ipsi inhaerebat sycomorino quasi superductum, quod quidem memorabile opus in selectissimo museo viri quem supra iam laudaui doctissimi R. P. KNIGHT videre mihi contigit.

Non

s) ZOEGA *de orig. obeliscorum* p. 261. 649.

Non minorem autem diuturnae ligni integritatis admirationem merentur trabeculae cedrinae (ex Iunipero *oxycedro*) quales doctissimus Io. HAWKINS armiger Anglus marmoreis segmentis ingentium columnarum propylaei Athenarum, ad arctiorem eorum iuncturam adiuuandam interiectas vidit, et specimen earum HEYNO nostro misit, quod iam in museo academico seruatur, et post binæ annorum millia adhuc adeo crudum et integerrimum apparet ac si modo ex recenti arboris trunco exsectum esset.

Verum iam denique et

D) MINERALOGICA

quaedam tangere liceat, quibus antiquaria supellex quod iam supra memorauimus vel ideo vberem materiem suppeditat quod variae lapidum species aut varietates hactenus vnice ex priscae artis operibus innotuerint. Quare et nuperis tam in archaeologico *t*) quam in naturalis historiae studio auctoribus *u*) ipsa haec lapidum genera *antiquorum* nomine appellantur, quorum natalis locus aut plane ignotus sit, aut quae saltem hodie non amplius ex priscis lapicidinis eruerentur. Verum cum haec definitio tum artis nimis limitibus circumscripta tum vero et minus certa videatur, si quidem de eo saltem agitur num vc. hocce illudue marmoris a priscis artificibus adhibiti genus hodiernum adhuc caedatur nec ne, satius duxerim omnia ea lapidum genera antiquorum nomine comprehendere, quae a quaternorum aut quinquorum veterum populorum, Aegyptiorum nempe et Indorum, tum Graecorum et Etruscorum, denique vero Romanorum architectis, statuariis et sculptoribus ad nobiliora artium suarum monumenta abhibita sunt. Situe quod adhuc caedantur vt Lunense marmor, situe quod derelicta hodie iaceant vt Parium *x*), (prae omnibus reliquis lapidum generibus, si nempe ex summis artis statuariae graecanicae operibus exinde sculptis aestu-

D 2

mes,

t) V. C. PETIT RADEL in *Monumens antiques du musée Napoléon* T. II. p. 15.

u) CRONSTEDT, BUFFON al.

x) TOURNEFORT, *voyage* T. I. p. 239. ed. in 8.

mes, longe nobilissimum) situe denique quod nativa earum strata nunc plane ignorentur, quod vc. de pulcherrimo marmore rubro (ital. *rosso antico*) asseritur y), etsi hoc ipsum utique aegyptiacum esse, vel exin opinari liceat, quod rude eius specimen ad manus habeam a NIEBUHRO haud procul ab Alexandria lectum.

Indica quorum supra iam memini summae antiquitatis monumenta ex ipso saxo templorum subterraneorum insulae *Elephantae* stupendo artificio excisa, quotquot eorum mihi videre licuit ex vno eodemque lapidis genere constabant (Angl. *Elephanta-Rock*) cui simile mihi alias occurrisse nullum memini; cumque desideratissimo TOWNLEY specimen eius acceptum referam, operae pretium erit aliqualem eius descriptionem oryctognosticam hic subiungere.

Saxum hoc ad petras heterogeneas ut a mineralogis vocantur, et quidem proxime ad porphyritem argillaceum pertinere adeo primo intuitu patet, ut ego quidem nullus plane capiam qui unquam pro basalte haberi potuerit z) a quo quantopere differat ex sequentibus per se patebit.

Basis massae argilla indurata ferruginea.

Immixta huic terna fossilium genera, sed inaequali quantitatis portione. Plurimum nempe Feldspathi, parum Quarzi vulgaris, minimum Hornblendae nigrae.

Raro denique hinc illinc minerae ferri magneticae granula quasi inspersa reperi.

Color baseos et Feldspathi ex flauo luteus qui vero humectato saxo in magis obscurum brunneum transit.

Fractura inaequalis, saltem in Feldspathi et Quarzi granis diffractis aliquantum splendens.

Gravitas specifica = 2367.

Durities summa, ita ut TOWNLEYUS mihi scripserit, perdifficile fuisse lapicidae quem arcessi iusserat frustum quod mihi misit ferra defecare a).

Denique

y) PETIT RADEL I. c.

z) MONBODDO. *antient Metaphysics*, T. III. p. 83.

a) Cf. *Archaeologia* T. VII. p. 330. et 299. T. VIII. p. 258.

Denique non nisi mediocrem polituram admittit.

Etsi vero ab omnibus quae ego quidem noui porphyritis generibus luculenter differat, propius tamen abesse videtur a saxo metallifero BORNII s. saxo griseo Hungarico.

Vti hoc lapidis genus quantum ego quidem noui haecenus nondum plane descriptum erat, ita alia bina vulgo quidem cognita attamen ab auctoribus misere confusa vidimus; et quidem alterum eorum basaltum inquam, ab archaeologis, alterum vero plasma nempe smaragdinum ab ipsis mineralogis.

Mirum sane quam multifaria et a se inuicem diuersissima fossilia dummodo aut nigra aut ex viridi obscure nigricantia fuerint, antiquarii inuicem comprehendere solebant; siquidem et filicem schistum, schistum argillaceum basanitem s. coticularem (ital. *Pietra paragone*), nephritem Aegyptium (ital. *Pietra d'Egitto*), lapidem ollarem, quid quod et marmor nigrum (ital. *Nero antico*) pro basalte passim venditum esse norim.

Verum et ea artis antiquae aegyptiacae opera quae vno antiquariorum ore ex genuino basalte fabricata dicuntur itidem non vnus generis sunt, in quorum equidem numero ex speciminibus quae ab ipsis eiusmodi operibus desecta praesertim ab Eminentissimo Cardinale BORGIA et Dre. GARTSHORE medico Londinensi felicissimo ex museis suis accepi, sequentes ad minimum varietates distinguere licet.

Niger, texturae homogeneae, densus, durus ita vt vitrum leuiter incidat et tolerabilem polituram admittat.

Niger, Feldspathi granulis basalticae massae interspersis, adeoque ad Porphyritem basaltinum referendus.

Ex griseo viridis, in cuius recenti fractura intima commixtio Hornblendae viridis cum Feldspatho microscopii saltem ope dignoscenda est. Ad petram amphibolicam (germ. *Grünstein*) pertinens.

Similis mixtura Hornblendae nigrae maioribus particulis aliis Feldspathi vulgaris albi ita iunctae, vt oculo nudo probissime distinguere queant.

Dénique et eidem connubio additum Quarzum vulgare quaidem compositione haec varietas, omnium durissima, proxime ad Pseudogranitum accedit.

Quod vero *plasma b)* smaragdinum (ital. *plasma di smeraldo gemmario*) attinet mirum sane quantopere auctores mineralogi in definitione eius errauerint, aliis quippe id ipsum pro Quarzo viridi habentibus, aliis pro nephrite aut Schörlo spathoso imo et pro Spatho fluore. Neque maiori iure id ipsum in Baruthino pinifero monte, aut in Moravia et Hungaria reperiri asseruerunt, siquidem specimina ex iis locis mihi visa quae pro eo venditantur, longe a genuino plasmate differunt quod nunquam alias quam forma gemmarum antiquarum, parui tantum moduli, et oualis figurae vtrique conuexarum et quantum noui vnice a Romanis sculptoribus incisarum mihi occurrit. Vnde vero id habuerint haftenus latet; ex Aethiopia forte venisse praeter HELIODORI locum mox citandum, vel ex eo coniecto saltem, quod in thesauro archaeologico bibliothecae Imperialis Parisinae signum rarissimum Osiridis, pedis circ. cum dimidio longitudine vidi c) ex praeduro lapidis genere, viridis in vniuersum sed diuersimode variegati coloris, hinc illinc plus minus pellucidi, cui vero passim inerant particulae plasmatis de quo agimus satis similes, tantaeque magnitudinis vt commode eiusmodi gemmae exin scindi potuerint.

Ipsa vero plasmata vt non omnibus neque perspicuitas eadem nec idem floridus color, ita passim inter ea occurrunt specimina tam eximii vigoris et pelluciditatis vt primo intuitu vix a smaragdis distingui possint.

De ipso autem genuino et vero smaragdo, quem nempe hodierni mineralogi et negotiatores gemmarii ita vocant, num vnquam in orbe veteri adhuc repertus fuerit, post tot doctorum virorum de ea

b) LESSING, *Briefe antiquarischen Inhalts* T. I. p. 190.

c) Cf. WINKELMANN, *Anmerkungen zu der Geschichte der Kunst* p. 18.

ea re disceptationes *d*) valde adhuc dubito *e*), et plasmatis nobiliora genera eius nomine venisse praeter alia memorabili loco in HELIODORI *aethiopicis* adducor vbi Sifimithres Charicli cum aliis gemmis et mundo muliebri simul cum Chariclea quondam in Aethiopia exposita etiam smaragdos tradit, veluti verna seges virentes, quadam lubricitate tanquam olei resplendente *f*), quod quidem plasmati magis quam reliquis pretiosioribus viridis coloris gemmis in veteri orbe reperiundis, conuenire videtur.

Tantum vero abest vt omnes gemmas antiquas quae smaragdi vocantur unice pro plasmate habeam cum et ipse non vnā earum viderim quae et ab hoc differre videbatur. Refero huc praesertim monile eximium musei Townleiani quod gemmis viridibus constabat auro inuicem iunctis, iisque in hexagonam prismaticam formam politis quae quidem forma praeter floridum colorem, eas smaragdis fatis similes reddebat. Alterum specimen Cl. MILLIN mihi in collectione saepius iam laudata bibliothecae Imperialis mihi monstravit *g*). Gemma est quadrangula aegyptiaca cuius vni lateri figura oculi incisa est, alteri characteres sic dictae basilidianae. Haec quidem vniuerso habitu proxime ad veros smaragdos accedere videbatur, interim tamen addere oportet me ab eo inde tempore
a mer-

d) Cf. praeter alios S. F. RAU *specimen libri* ACHMEDIS FEIFASCHII *de gemmis et lapidibus pretiosis* p. 96. JABLONSKII *opusc.* ex ed. TE WATER T. I. p. 313. 468. C. DE VELTHEIM, *Aufsätze* T. II. p. 45. 119. 131. MILLIN, *introduit. à l'étude des pierres gravées* p. 18. ed. 2. Id. in *Magasin encyclopédique* ann. I. T. III. p. 348. BECKMANN ad Marbodum p. 25. 26. LARCHER ad Herodot. T. II. p. 250. CHR. AUG. SCHWARZE *de smaragdo veterum* Gorlic. 1802. fol.

e) Saepius in sacriariis et museis tegumenta missalium aut librorum euangeliorum auro obducta et gemmis distincta vidi, e quibus floride virides pro smaragdis venditabantur. In omnibus autem quotquot eorum mihi curatius indagare licuit, semper haec viridia ornamenta non nisi ex vitro pulcherrimo constare comperi, isti fere comparando ex quo celebris patera Genuensis constat quae iam inter cimelia bibliothecae Imperialis Parisinae asseruatur; cum contra reliquis istorum voluminum ornatus passim et veros lapides pretiosos, sapphiros (s. hyacinthos veterum) beryllos, amethystos etc. contineret.

f) HELIODORI *aethiopica* p. 117. ed. Commelin.

g) MILLIN in *Magas. encyclopéd.* ann. I. T. VI. p. 71.

a mercatore rerum fossilium specimen accepisse Feldspathi pellucidi et coloris smaragdini, isti gemmae simillimum, quod ut ille assererat cum aliquot aliis eiusdem generis in smaragdorum Americae australis copia ad eum peruenerat. Cumque et Feldspathum viride a priscis aegyptiis artificibus incisum fuerit, quod Cl. WAD *h)* memorat, vltro inquirendum num forte et huic de quo agimus simile inter gemmas veteres aegyptias aliquando reperiatur.

Denique in fine commentationis et hoc addere liceat, nondum quantum noui antea annotatum, veteres aegyptios artifices etiam recremento rubro aeris purioris (germ. *Kupfer-Garschlacke*) ad figilla fingenda vsos fuisse, quorum quidem plura specimina, oculi vc. imaginem de qua supra disputauimus, nilometra aliaque ad manus habeo, cum multifariis aliis, basaltinis, lazulinis ect. in medicatis cadaueribus reperta.

h) Fossilia Aegyptiaca musei Borgiani p. 21. 22.

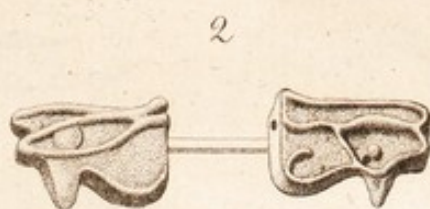
FIGVRARVM EXPLICATIO.

TAB. I.

- Fig. 1. Hippopotami sigillum figlinum, cuius vero rostrum valde resimul minus bene expressit chalcographus.
longum $4\frac{1}{2}$ lin.
v. pag. 5.
- Fig. 2. Phalli vulgo sic dicti oculati signum itidem figulinum, ut tres proxime sequentes, archetypi magnitudine.
v. pag. 18.
- Fig. 3. Tetradrachma Atheniensis.
v. pag. 11. 20.
- Fig. 4. Pueri infibulandi signum votiuum aeneum.
v. pag. 16.
- Fig. 5. Hypospadiaei simile signum argenteum.
v. pag. 15.
- Fig. 6. Rhinocerotis bicornis imago aenea.
longa 3 pollic. 3 lin.
v. pag. 18.

TAB. II.

- Vasculum etruscum pictura graecanica.
altum 7 pollic.
v. pag. 15.

1815
SOCIETY

1819.
NSIS
SOCIETY

